

Thema

Heilig is de HEER

C. van Dijk

Het is voor ons misschien gewoon taalgebruik: God is heilig. Je zegt het, je zingt het. Maar wat wil het nou precies voor ons zeggen? Wat vertelt de Bijbel over de heiligheid van God in het Oude en het Nieuwe Testament?

En hoe functioneert dat voor ons? Houdt dat woord ‘heilig’ God niet op een afstand: is ‘heilig’ ook: ver weg, anders dan ik? En wat gebeurt er als de heilige God dichtbij komt?

Wat betekent het voor ons bidden en zingen? De HEER is de heilige God.

Afstand

De eerste keer dat we het woord *heilig* tegenkomen in de Bijbel, is wanneer Mozes bij de brandende braamstruik staat (Ex. 3). Als hij naar de struik toegaat om dat wonderlijke verschijnsel van dichtbij te bekijken: een struik die brandt maar niet verteert. Dan klinkt de stem van God: ‘Mozes! Mozes! Kom niet dichterbij en trek je sandalen uit, want de grond waarop je staat is heilig.’

Is er iets anders met die grond? Nee, het is het gewone woestijnzand. Mozes is aangetrokken door de brandende struik. Maar de plek waar Mozes zich bevindt, is bijzonder, anders, heilig. De glans van God valt erover. Want Hij, de HEER, is daar.

Opvallend dat er eerst staat dat de engel van de HEER hem daar verschijnt (vs. 2) en even later dat de HEER hem verschijnt (vs. 4v). De persoon van de engel van de HEER blijkt op meerdere plaatsen samen te vallen met de HEER zelf. Zijn aanwezigheid kan op meerdere manieren worden benoemd.

Als God verschijnt, is er sprake van een heilige plaats. Omdat de Here zelf heilig is. Als Hij zich laat zien, ligt zijn glans over de dingen, de plaatsen, de mensen.

Heilig betekent dat Hij behalve dat Hij zijn glans verspreidt, ook een grens trekt. De grens die rondom de berg Sinaï werd getrokken toen Mozes naar de HEER omhoogging. De berg moest worden afgezet, niemand mocht mee naar boven. Zelfs dieren mochten er niet grazen. Deze berg is bijzonder. Hier verschijnt God.

Als God Zich laat horen, trilt de aarde. Gods wetgeving op de Sinaï maakt diepe indruk (Ex. 19; Heb. 12).

God laat zien dat Hij de Heilige is. Dat blijkt ook als we mensen zien die zich branden aan de heiligheid van God. Nadab en Abihu, twee zonen van Aäron, brengen verkeerd vuur op het gloednieuwe altaar van de HEER (Lev. 10). Een felle vlam kwam uit het heiligdom en verteerde hen, zodat ze daar, in de nabijheid van de HEER, stierven. Mozes zei tegen Aaron: ‘Dit bedoelde de HEER toen hij zei: “door degenen die in mijn nabijheid verkeren, toon ik mijn heiligheid. Het hele volk maak ik getuige van mijn majesteit.”’

We lezen in de Bijbel over de roeping van de profeet Jesaja (Jes. 6). Jesaja ziet: ‘... de HEER, gezeten op een hoogverheven troon. De zoom van zijn mantel vulde de hele tempel. Boven hem stonden serafs. Elk van hen had zes vleugels, twee om het gezicht en twee om het onderlichaam te bedekken, en twee om te vliegen. Zij riepen elkaar toe: “Heilig, heilig, heilig

is de HEER van de hemelse machten. Heel de aarde is vervuld van zijn majesteit.” Door het luide roepen schudden de deurpinnen in de dorpels, en de tempel vulde zich met rook. Ik schreeuwde het uit: “Wee mij! Ik moet zwijgen, want ik ben een mens met onreine lippen, en ik leef te midden van een volk dat onreine lippen heeft. En nu heb ik met eigen ogen de koning, de HEER van de hemelse machten, gezien.”

Heilig betekent nogal wat. Voor Jesaja gaat er van de heiligheid van God een grote dreiging uit. Voor de heilige God kan geen onheilig mens overeind blijven.

Tussen mensen en God zit een oneindig verschil. Dat is het verschil van de almachtige Schepper tegenover de kleine breekbare mens. Daar is nog iets bij gekomen. Het is ook de grens tussen de rechtvaardige God en de zondaar die de mens geworden is.

Mensen hebben uit zichzelf geen deel aan de heiligheid van God. En dat is na de val in zonde alleen maar versterkt. Heiligheid van God verdraagt geen onheiligheid van de mens. Jesaja heeft het over zijn onreine lippen. En pas als een engel met een gloeiende kool van het altaar zijn lippen heeft gereinigd, kan hij profeet worden en spreken namens de heilige God.

Nabijheid

Maar die afstand tussen de heilige God en onheilige mensen heeft in de Bijbel niet het laatste woord. God wil met mensen omgaan. Hij wil dat zijn profeet gaat spreken. Hij wil dat zijn heiligheid gaat afstralen op zijn volk: het refrein van Leviticus: wees heilig, want Ik ben heilig.

God is niet zomaar de Heilige. Hij is de Heilige van Israël, Jesaja 41:14:

‘Wees niet bang, kleine Jacob,
arm volk van Israël,
ik zal je helpen – spreekt de HEER – ,
de Heilige van Israël is je bevrijder.’

En twee hoofdstukken verderop, Jesaja 43:1-3:

‘Welnu, dit zegt de HEER,
die jou schiep, Jakob, die jou vormde, Israël:
Wees niet bang, want ik zal je vrijkopen,
ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij!
Moet je door het water gaan – ik ben bij je;
of door rivieren – je wordt niet meegesleurd.
Moet je door het vuur gaan – het zal je niet verteren,
de vlammen zullen je niet verschroeien.
Want ik, de HEER, ben je God,
de Heilige van Israël, je redder.’

Gods heiligheid brandt als een vuur. Maar het brandt als het vuur van zijn liefde. Het wil alle vuilheid weg hebben. God wil zijn schepping schoonmaken. En dat tot zijn eer en tot redding van zijn eigen volk. De heiligheid van God vormt mede de basis onder onze christelijke hoop.

De heiligheid van God, daarmee redt Hij zijn volk. Dat is ook de boodschap van de komst van de Here Jezus op de aarde. Zijn onschuld en volkomen heiligheid bedekken onze schuld (zd. 14 HC).

Zo spreekt het boek Jesaja ook in hoofdstuk 57:15. Daar komen de onaanzienlijke en zondige mens en de heilige God samen. En dan niet in een gloed die verteert, maar in een liefde die optilt en redt.

‘Dit zegt hij die hoog is en verheven,
die troont in eeuwigheid – heilig is zijn naam:
in hoogheid en heiligheid zal ik tronen
met hen die verslagen en onaanzienlijk zijn,
opdat de onaanzienlijke geest herleeft,
opdat het verslagen hart tot leven komt.’

God is ook de Heilige daarin dat Hij zijn toorn kan laten varen, Hosea 11:9:

‘Ik zal mijn toorn laten varen
en Efraïm niet opnieuw te gronde richten.
Want God ben ik, en geen mens,
ik ben in jullie midden, ik ben heilig,
ik zal niet meer in woede ontsteken.’

De heilige God zoekt verloren mensen op. Als de Here Jezus zal worden geboren, wordt aan Jozef gezegd dat het kind dat Maria draagt, afkomstig is van de Geest die heilig is. En het kind wordt dan ook heilig genoemd en Zoon van God (Luc. 1:35).

God komt ons in Christus nabij. Onheilige mensen in de nabijheid van God. In de kerstnacht omgeeft het stralende licht van de HEER de herders. Dan straalt de heilige glans van God op gewone mensen. Dat is vanaf het begin Gods bedoeling geweest.

En dan moet het onheilige wijken. Zie bijvoorbeeld de reactie van onheilige boze geesten op de Here Jezus. ‘Wat hebben wij met jou te maken, Jezus van Nazaret? Ben je gekomen om ons te vernietigen? Ik weet wel wie je bent, de heilige van God’ (Mar. 1:24).

Zo kunnen we dus ook het werk van de Heiland zien als van degene die de heiligheid van God weer binnenbracht in deze onheilige wereld.

Hij brengt mensen weer in contact met God. Onheilige mensen bij een heilige God. Zo keert in het Nieuwe Testament terug wat al in het Oude Testament van Gods eigen volk werd gezegd: wees heilig, want ik ben heilig. In 1 Petrus 1:15 en 16 staat: ‘... leid een leven dat in alle opzichten heilig is, zoals hij die u geroepen heeft heilig is. Er staat immers geschreven: “Wees heilig, want ik ben heilig.”’

En zo kunnen mensen heilig genoemd worden. Door de invloed van de Heilige Geest. Mensen die in zichzelf de vervloeking door God verdiend hebben, worden toch heilig genoemd. Omdat de Geest in hun leven komt. Omdat de Here Jezus het werk van de duivel is komen verbreken.

De Here Jezus heeft heilig geleefd voor onheilige mensen. Heeft Zichzelf als een heilig offerlam aan God aangeboden. Want heiligheid was een eis in de omgang met God. Daar sprak heel de eredienst onder Israël van. ‘Zijn schone dienst, verricht in heiligheid’ (Ps 27:3, ber.). En de onheiligheid van die dienst was er ook telkens en dat riep spanning op. De duivel laat de onheiligheid van de hogepriester Jozua zien (Zach. 3). Maar de Here kiest ervoor om hem te heiligen, schone kleren krijgt hij aan. Omdat de HEER Jeruzalem heeft uitgekozen.

Omdat de Here Jezus dienst wil doen in volmaaktheid, in het hemelse heiligdom. Daar pleit Hij op zijn volbrachte werk voor zijn volk.

Herstel van gemeenschap

Waarom zoveel aandacht voor de heiligheid van God? Om te onderstrepen hoe bijzonder het is om met God te leven. Dat we God in de erediensten mogen ontmoeten bijvoorbeeld. Dat is een wonder van Gods macht en genade. Dat zondige zwakke mensen de heilige God ontmoeten mogen.

Het is een wonder dat wij heiligen mogen zijn. Zo worden de leden van de gemeente genoemd. Heiligen zijn we niet omdat we topprestaties van heiligheid leveren. Maar omdat we mogen geloven dat we door het werk van de Here Jezus en door de invloed van de Heilige Geest tot andere, bijzondere, apart gezette mensen zijn geworden. God zet bepaalde tijden apart, heilig in zijn dienst. Een heilige dag, de sabbat, het feest enzovoorts. God zet bepaalde voorwerpen apart: de ark. Niet aanraken. Daar is Gods heiligheid aan verbonden.

En zo ook heilige mensen. Geroepen heiligen (Rom. 1:7). Heiligen in Jeruzalem (Rom. 15:26), en op zoveel andere plaatsen. Leden van de kerk worden heiligen genoemd. En we spreken er ook in onze formulieren over dat je verschijnt voor God en zijn heilige gemeente. Daar ligt Gods keus achter (Ef. 1:4). Uitgekozen om voor hem heilig en zuiver te zijn.

Wat is het belangrijk om ons bewust te zijn dat we ook vandaag in ons leven te doen hebben met de heilige God. In de loop van de geschiedenis die ons in de Bijbel wordt verteld, zien we telkens dat het besef van Gods heiligheid gaat ontbreken. Dat de dienst aan God een verplicht nummer wordt. Dat er sleur komt, gemakzucht.

Een ontmoeting met de heilige God, dat is de eredienst. Dat moet de stijl en de sfeer van die eredienst kleur geven. Wat een wonder is het, een wonder van liefde en genade dat we God mogen ontmoeten. Dat Hij ons bidden hoort. Dat Hij zijn beloften laat horen. En ons opnieuw oproept te geloven en Hem te dienen.

De eredienst vindt plaats op zijn voorwaarden. Dat moeten we beseffen. Dat betekent dat diensten waar bepaalde doelgroepen worden bediend, zoals we steeds meer zien, vragen bij me oproepen. Een eredienst is de ontmoeting van de heilige God met zijn volk. Daar zit een oneindig verschil tussen. Dat verschil wordt door God overbrugd. Hij wil ons als zijn volk bij Zich hebben. Hoe kan het dan bestaan dat verschillen tussen ons, leeftijdsverschillen of andere doelgroeponderscheidingen, ons ertoe brengen om gescheiden op te trekken? Het onderscheid tussen mensen onderling staat in geen verhouding tot de grote overbrugging die al in de eredienst centraal staat.

De heilige God heeft centraal te staan in de eredienst. En niet de mensen en hun eigenheden en verschillen, hun gaven en mogelijkheden.

Het besef dat God de Heilige is, moet ons bidden stempelen. Verootmoediging, je klein maken voor God, hoort daar onlosmakelijk bij. Een mens kan niet op een gemeenzame manier tot de heilige God naderen. Zelfs Abraham, de vriend van God, naderde met eerbied tot God. Kijk naar Genesis 18, waar de Here heel intiem met Abraham omgaat: Hij komt bij hem eten. Hij neemt hem in vertrouwen (vs. 17). En nog weet Abraham zijn plaats in het contact met God: 'ik ben niets dan stof', zegt Abraham (vs. 27). Dat gegeven maakt hem niet minder vrijmoedig. Maar hij kent wel zijn plaats.

Zullen we in onze liederen en gebeden die stijl weten vast te houden? In de publieke eredienst en ook in het onbewuste gebedsonderwijs in gezinnen en op scholen: dat we de Here eren om het wonder dat Hij, de Heilige, ons wil ontmoeten. Dat Hij onze lofliederen wil aanhoren.

Ik schrijf deze dingen tegen de achtergrond van een ontwikkeling waarin ik een vrijmoedigheid en losheid zie in de omgang met God in eredienst, gebed en lied, die een heel andere geest ademt. Vaak onderbouwd met een beroep op 'God die ons accepteert zoals we zijn'. En na een hele week in een net pak kunnen we 's zondags wel in vrijetijdskleding naar de kerk. En een publiek gebed kan soms zoveel zelfexpressie zijn, dat het zicht op de heilige Geadresseerde zoekraakt. Is er nog het besef van audiëntie bij de heilige God? Natuurlijk is er meer dan de buitenkant. En je kunt niet gemakkelijk eventjes een oordeel vellen. We zien van elkaar echter alleen de buitenkant. Daarom deze bijdrage aan de bewustwording met Wie we van doen hebben.